УДК 656.025

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

Сташук С.О., Пашкевич С.М.
Національного університету водного господарства та природокористування

Abstract. *The article describes the need to identify and take into account risk when carrying out logistics activities and developing the enterprise's logistics system. The main concepts of risk and uncertainty are depicted, the definition of logistics risk by various scientists is characterized. A definition of the concept of risk management of the logistics system of the enterprise is proposed, the main factors of the occurrence of risks in logistics are characterized. Based on the study of the concept of risk, specific logistical risks were determined.*

Актуальність проблеми управління логістичними ризиками нині не викликає сумнівів. Ризик перетворюється на невід'ємний елемент соціально-економічних відносин та стає органічною частиною стратегії та тактики соціально – економічної політики підприємств. Незалежно від причин виникнення ризику в логістичній діяльності, природним є бажання кожного підприємства зменшити можливі втрати, пов'язані з реалізацією ризику. Саме тому виникає проблема управління логістичним ризиком, тобто ризик-менеджмент. Для будь-якої організації, в якій би сфері діяльності вона не брала участь, управління ризиком означає виявлення, аналіз та регулювання тих ризиків, які можуть загрожувати майну та прибутковості організації. Крім того, в економіці розроблено програми для управління взаємовідносинами компанії з її клієнтами (замовниками), партнерами, дилерами та зовнішнім світом взагалі. Фактично, це засіб для автоматизації роботи відділів маркетингу, продажу та обслуговування клієнтів. Плюс набір додаткових сервісів у вигляді корпоративних порталів, call - центрів, онлайнових довідкових бюро для клієнтів, корпоративні бази знань та ін.

Нині назріла необхідність використання повнофункціональної єдиної системи управління ресурсами підприємства, що може дати величезні переваги підприємству організації ефективного управління компанією, збільшення швидкості реакцію зміни довкілля, підвищення якості обслуговування клієнтів.

До цього часу проводилося багато досліджень в галузі оцінки логістичних ризиків промислових підприємств та можливостей

управління ними, проте не було створено ефективний механізм, що включає комплексний аналіз ризиків (наприклад, за допомогою сучасних ERP – систем), що дозволяє на будь-якому етапі логістичного ланцюжка діагностувати можливі ризики та своєчасно, ефективно їх ліквідувати.

Теоретичною та методологічною базою роботи послужили дослідження, фундаментальні та прикладні розробки вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі економічної теорії, теорії управління запасами, методології моделювання та прогнозування, методичні підходи до управління окремими видами логістичної діяльності.

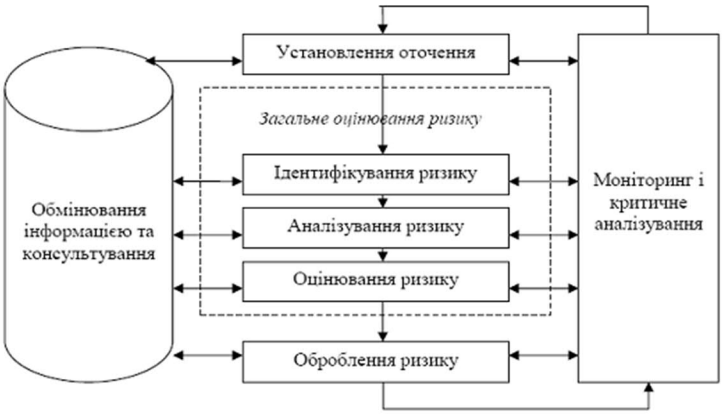

Рис. 1 - Процес загального оцінювання ризику [1]

Поняття "ризик" нерозривно пов'язане з господарською діяльністю людини і налічує стільки ж років, скільки існує цивілізація.

Його існування пов'язане з неможливістю у багатьох випадках зі 100% впевненістю передбачати настання тих чи інших подій, які можуть не залежати від наших бажань, дій, вчинків. Незважаючи на те, що ризик є практично у всіх сферах людської діяльності, точно сформулювати його визначення досить складно. Ризик – це складне явище, що має безліч незбігаючих, інколи ж протилежних основ і передумов. Це зумовлює можливість існування кількох визначень понять ризику з різних точок зору.

Класифікація ризиків означає систематизацію безлічі ризиків на підставі якихось ознак та критеріїв, що дозволяють об'єднати підмножини ризиків у більш загальні поняття. Найважливішими елементами, покладеними основою класифікації ризиків, є: час

виникнення; основні чинники виникнення; характер обліку; характер наслідків; сфера виникнення та інші.

Крім того, ризики можна розділити на такі види:

За час виникнення ризики розподіляються на ретроспективні, поточні та перспективні ризики. Аналіз ретроспективних ризиків, їх характеру та способів зниження дає можливість більш точно прогнозувати поточні та перспективні ризики[2, 3]

1. Ділові ризики: ризики, пов'язані з можливістю погіршення загального фінансового становища компанії, зниженням вартості її капіталу (акцій, облігацій);
2. Організаційні ризики, спричинені помилками менеджменту компанії (у тому числі і при прийнятті рішень), її співробітників; проблемами системи внутрішнього контролю, погано розробленими правилами робіт та ін., тобто ризики, пов'язані із внутрішньою організацією роботи компанії;
3. Ринкові ризики - це ризики, пов'язані з нестабільністю економічної кон'юнктури: ризик фінансових втрат через зміну ціни товару, трансляційний валютний ризик, ризик втрати ліквідності тощо;
4. Кредитні ризики – ризик того, що контрагент не виконає своїх зобов'язань у строк;
5. Юридичні ризики - це ризики втрат, пов'язаних з тим, що законодавство або не було враховано взагалі, або змінилося в період угоди; ризик невідповідності законодавств різних країн; ризик некоректно складеної документації, лектуальних додатків, завдання яких – рекрутинг, управління та ефективне використання внаслідок чого контрагент може не виконувати умови договору тощо;
6. Техніко-виробничі ризики – ризик заподіяння шкоди навколишньому середовищу (екологічний ризик); ризик виникнення аварій, пожеж, поломок; ризик порушення функціонування об'єкта внаслідок помилок при проектуванні та монтажі, недотримання виробничих технологій та процесів, ряд будівельних ризиків та ін.

Умовно всі заходи щодо зниження ризиків можна розбити на профілактичні (страхування, диверсифікація, передача ризику, резервування) та оперативні. У стратегії ризик-менеджменту застосовується ряд правил, на підставі яких здійснюється вибір того чи іншого прийому управління ризиком та варіанти рішень. Основними із цих правил є такі: максимум виграшу; оптимальне поєднання виграшу та величини ризику; оптимальна ймовірність результату [5].

Максимум виграшу означає, що з можливих варіантів рішень, що містять ризик, вибирається той, який забезпечує максимальний результат (дохід, прибуток і т.д.) за мінімального та прийнятного для

підприємця ризику. Так як на практиці більш прибуткові варіанти є і більш ризикованими, то з усіх варіантів рішень, що забезпечують прийнятний для підприємця ризик, вибирається той, у якого співвідношення доходу та втрат (збитку) є найбільшим, що є суттю правила оптимального поєднання виграшу і величини ризику .Сутність правила оптимальної ймовірності результату полягає в тому, що з усіх варіантів, що забезпечують прийнятну для підприємця ймовірність отримання позитивного результату, вибирається той, у якого максимальний виграш.

Динамічність є обов'язковим атрибутом будь-якої сфери виробничо-економічної діяльності. Основою динаміки є потокові процеси. Саме вони є предметом вивчення логістики. Поняття «потік», наприклад матеріальний, товарний, вантажний, інформаційний, грошовий, енергетичний, пасажирський тощо. буд., зустрічається і повсюдно. У той самий час лише логістика розглядає це поняття не як абстрактну форму руху будь-яких матеріалізованих предметів, бо як конкретний об'єкт, що виникає і розвивається за певними законами, має характерні параметри і вимагає такої боротьби за якість, як і матеріально-речові ресурси.

Логістичний підхід до організації як транспортно-переміщуючих процесів, і всієї системи постачання, виробництва, розподілу і збуту практично дає колосальні результати. Не тільки кінцеві, а й проміжні показники виробничо-господарської діяльності супроводжуються синергетичним ефектом, який дозволяє досягти максимального прогресу за будь-яких обставин. Це за умов турбулентності ринку має значення як будь-якого підприємства на локальному рівні, так макроекономічних явищ загалом. [4]

Управління ризиком стає актуальним після виявлення ризику – проблеми. При цьому слід використовувати результати аналізу та моделювання ризику. Взагалі щодо ризику, як ймовірної невдачі, можливі такі управляючі дії: попередження, зниження, компенсація збитків, поглинання. Якщо проблема добре структурована на основі предметної та статистичної інформації, то можливе застосування запрограмованих рішень. Тоді методичні особливості різних типів менеджменту знаходять відображення при розробці алгоритмів підготовки та прийняття ризик-рішень.

Розробка спеціальних алгоритмів ухвалення ризик-рішень може забезпечити необхідний рівень якості організаційних рішень, знизити роль суб'єктивних факторів. Дуже важливо, що це може прискорити процес управління ризиками. Взагалі, кожної з типових в організацію ризик-проблем може розроблятися конкретний алгоритм прийняття

рішень. Разом з тим є можливою розробка алгоритму прийняття ризик-рішень для різних типів менеджменту.

Алгоритм прийняття ризик-рішень при традиційному менеджменті може включати такі операції:

- виявлення ризику – проблеми;
- збір інформації про джерела ризику, його особливості, можливі наслідки та збитки;
- систематизація інформації для аналізу;
- аналіз поданої інформації про ризики, особливості його виникнення, можливі наслідки;
- визначення цілей управління при вирішенні ризик-проблеми;
- ідентифікація ризик-проблеми з аналогами;
- вивчення підходів, що використовуються в управлінні ризиками та можливості їх застосування;
- вибір варіанта дій.

Висновки

Отже, практична значимість результатів у тому, що розроблений алгоритм управління логістичними ризиками на промислових підприємствах може бути використані розробки економічної стратегії розвитку їх логістичної діяльності, але всіх працівників підприємства. Управління ризиками логістичної системи підприємства повинно базуватись на принципах, що відповідають міжнародним стандартам, визначених методах і засобах їх аналізування, що необхідно застосовувати в процесі оцінювання ризику логістичної системи підприємства.

Список використаних джерел

1. Вітлінський В. В. Концептуальні засади моделювання та управління логістичним ризиком підприємства / В. В. Вітлінський, В. І. Скіцько // Проблеми економіки. – 2013. – № 4. – С. 246–253.

2. Гришко В. В. Системний аналіз ризиків у логістичній діяльності промислового підприємства / В. В. Глушко, М. В. Гунченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2016. – Вип. 17. – С. 54–58.

3. Ільченко Н. Б. Оцінювання логістичних ризиків підприємства торгівлі / Н. Б. Ільченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2016. – Вип. 15. – С. 58–62.

4. Ковальська Л. Л. Логістичний менеджмент : навч. посіб. / Л. Л. Ковальська. – Луцьк : Волиньполіграф, 2012. – 326 с.

5. Кондратенко Н. О. Інструменти управління та методи оцінки ризиків у логістичних системах / Н. О. Кондратенко, О. О. Лобашов // Комунальне господарство міст. – 2012. – № 102. – С. 343–350